

Vida-arbeit

(Det här är skrivet på vårt tusen år gamla språk – med litet moderna inslag såsom norrländsk förmjukning. OBS ! Långt ljud stavas alltid med två bokstäver och kort ljud alltid med en bokstav. O-ljud skrivs alltid med o, å-ljud alltid med å och u-ljud alltid med u)

Vi ska haa vidaklyyvantalkå opa gamal fålkskoolan å ja tenkt set inn liite vidaoord. Först huggär man vid opa vintärn å tjöör heim mang vidalass. Sidan ska he lagas vid opa vidabackan. Åm man bara haar småå å smaal trädär så sirklar man åå däm å he bliir tjeppvid såm e braa ti haa undi vidahelln för te eildbooe e åftast så liitet.

Men åm man haar liite grööväri trädär så måst däm klyyvas. All eendar (byyadeilar) hadd senn klyyvari såm hadd eitt stoort juul såm man satt ein reim ti dragas fråån ein traktår me reimsjiivå. Jäär i Söörneseendan haar vi ein klyyvari åå jäärn men te klyyvarn vi ska annvend op talkån e fråån Lilstubackan å e laga åå trää.

Klyyvarn haar tvåå yxår såm gaar opp å neer nääi juule tvinnar å tå kan man klyyv knåbbana. Tåm måst haa räätt lengd å he finns ein cirkelsååg opa klyyvarn såm kaapar ti räätt lengd å så faller knåbbana neer i masjiin å klyyvanbisana (ein op kvar siidå) kan taa däm å klyyv däm.

Te kluvi vidn radas opa eitt boord breividär klyyvanbisin å så taar gummåna å flyttar ti eitt ana boord vidär döörn ti vidaliidri. Täärifråån taar radangummåna (å båånen) å radar vidn i lang radär i vidaliidri. Inn i liidri måst tjeppbisin slåå inn tjeppar i föra raden så att radan binds ihoop tvåå å tvåå för att däm int ska ras åmkull.

Sidan fåår vidn tårk yvi somarn å helst ska man haa så stoort

liidär att he ryyms tvåå åårs vid inn för yviåårs vid e ennu tårrari.

Menn mofa va åfta å gaaldra senn skoog å tå blei he mytji kleent virk så att Mickels hadd mest bara tjeppvid. Men he gaar ååt mytji tjeppvid så he blei ti bjär inn vid hela tiinn. Flickåna va int så glaad yvi he å ein gangå så ringd menn moostär Anni ti siin kamraatär å bjöud dām opa kaffi ti fiir att dām hadd hitta eitt kluvi trää i vidaliidri ...

Dialektskolan 9:40 onsdagar

Jag hittade inget på Radio Östnyland men på Föjbookin finns ett inlägg från Radio Ösnyland att Dialektskolan (me hindersbyyiskå) kommer kl. 9:40 fyra onsdagar i följd.

Radions nätsidor handlar om allt annat än vilka program det kommer. Om någon söker efter Dialektskolan så hittas bara förra sommarens program. I Radiotablån finns bara God morgon Östnyland 9:35 ...

Så programmet kommer 9:40 eller så inte.

Dialektskolan

lär

hindersbyyskå

I dag bandade Radio Östnyland en fortsättning på Dialektskolan där i fjol somras Helena Palmén lärde Freddi Wilén att tala östnyländska. Nu fortsätter skolan med Nisse Husberg som lär Freddi den östliga varianten av östnyylenskå. Helena var ju från Pellinge och i västra Östnyland är språket litet annorlunda.

Det är fyra program som sänds så småningom under sommaren. Kolla Radio Östnylands program.

Dagens ord: ti bygg

Då vi nu samlar på byggord så kan det vara bra att titta på just ordet **ti bygg**. Det verkar inte så ovanligt men det är faktiskt ett urgammalt ord som bara finns i nordgermanska språk. Språkforskarna tror att det möjligen kommer från ett urnordiskt *biggwijan som blivit "byggva" och senare "byggja". Det gammalsvenska "byggia" har senare blivit "bygga" men vi lämnar ju bort ändelsen -a så vi talar om **ti bygg**. Urgamla ord behöver inte nödvändigtvis vara så avvikande från modernt språk.

Dagens ord: Ti råjv

Ett ord som inte får glömmas bort är

ti råjv

Betydelsen är att prata riktigt mycket smörja.

Tu råjvar ! (du pratar bara smörja)

Varifrån ordet kommer vet jag inte. Finskans "roivata" betyder "kasta" som inte riktigt passar men norskan har ordet "radda" som betyder "prata mycket, jamsa, skryta". Eller "rolva" (rolfa) som används i vissa lokala norska dialekter i samma betydelse. En tredje variant i norska dialekter är "rodda" (låta munnen löpa, skvallra).

Så undrar man om det hör ihop med finlandssvenskans fina ord **rådd**

Dagens ord: **Ti saandpapär**

Man sliipar ein liia ellär ein kniiv men saandpaprar trää.

Ti sliip används enbart om metall men inte om trä. Språk handlar inte bara om vilka ord som används utan också om i vilket sammanhang de används. **Te gamal språåtji** är naturligtvis anpassat till gamla verktyg. En bandslipmaskin blir då **baandsaandpaprmasjiin**.

Dagens ord: **Sporar**

Tåm täär bråttfelingana tjöör åmkring me mopeed å sporar opa veein.

(De där busarna kör omkring med moped och lagar spår på vägen). Då man **sporar** (med o) så lagar man spår med avsikt.

Han spora opa backan så att gruuse stritta.

(Han körde på gårdsplanen så gruset yrde) **Spora** betyder också rent allmänt att slira och sladda. Finns inte i dialektordböcker så det kan mycket väl vara en lokal uppfinning.

Dagens ord: Döun

Tjennär du te döun jäär inn ?

Ordet **döun** kommer troligen från urnordiskans "daunn". I Jysk ordbog ser man att ordet "dön" används i jylländsk dialekt för att ange (dålig) lukt eller stank. Det lär också finnas i en del gammalsvenska dialekter men vanligt är det inte mera – utom i Hindersby.

För övrigt är det mycket vanligt att vår diftong -öu- motsvaras av urnordiskans -au-. Samma diftong har i modern svenska ofta blivit långt ö. Till exempel rauk-rök-rök.

Dagens ord: Ti vii ein spiik

Det tycks vara ett obekant ord i modern svenska men här används det flitigt och finns med i Svenskt dialektlexikon : ordbok öfver svenska allmogespråket på Projekt Runeberg:

“VIA I, v. a nåda. nita, kröka (spetsen af en

spik, sedan han blifvit inslagen). "Via spiken".
Fl. (Nl). Väiä (ipf. väidä, p. p. väien), id. G.
Jfr. vika 1.

VIA 2, f. en sådan krökning på en spik.
Fl. (Nl.)."

Tydiligen kommer det från "vika" och används bara i Nyland.

Dagens ord: Blekt

"Ursäkta att ja **blekta** men dina byxor är ju spräckta" är en ramsa från skoltiden som jag plötsligt kom ihåg. **Blekt** har inget med ordet blek (**bleikär**) att göra utan snarare kommer det från "fläkta".

Ti blekt betyder ungefär att vifta med armarna eller vinka.

"**Blekt sidan när du siir att stockbiiln kåmmär**" (vinka då du ser att stockbilen kommer).

Ordet "bläkta" finns i Rietz svenska dialektlexikon från 1860-talet och betyder där "fläkta, vifta". I Nynorsk etymologisk ordbok har ordet formen "bløkta".